4. Shvandt M. A. and Moroz V. V. Overview of the detection and tracking methods of the lab animals. *System Research & Information Technologies*. 2022. No 1. P. 124–148.
5. Szydłowska N. Z., Zięba G., Grabowska J. Gut evacuation rate as a tool for revealing feeding patterns of invasive round goby. *Aquatic Invasions.* 2024. Vol. 19, No. 1. P. 67–82.

УДК 598.2:574.4(477.84)

ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ОРНІТОФАУНИ ДЕНДРАРІЮ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Шевчик Л. О., Глинська О. М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E-mail: shevchyklubov45@gmail.com

Збільшення інтересу до вивчення орнітофауни урбоекосистем викликане не лише науковою цікавістю, але й практичною необхідністю. Зростання міського населення та розвиток інфраструктури призводять до зміни середовища існування, що може впливати на стан популяції пернатих [1]. Оскільки, під впливом людської діяльності, глобального потепління і, особливо війни розв'язаної росією в Україні, урбанізовані екосистеми постійно еволюціонують – орнітологічні дослідження у подібних середовищах дозволяють не лише вивчити склад та структуру пташиного населення, а й зрозуміти механізми його формування та динаміку чисельності [3, 4].

Західне Поділля, охоплює територію Тернопільської та окремі райони Хмельницької і Вінницької областей. Регіонам притаманні різноманітні ландшафти, тут достатньо лісів, степів, річок для комфортного життя хребетних загалом та птахів – зокрема.

Ціла когорта знаних в Україні орнітологів протягом тривалого часу вивчали поведінку тварин в урбоекосистемах та антропогенно-змінених біотопах [5]. Окрема увага приділялася збереженню рідкісних видів. Зокрема на території Західного

Поділля під пильним оком дослідників перебувають популяції лелеки чорного *(Ciconia nigra)*, орлана білохвоста *(Haliaeetus albicilla),* змієїда (*Circaetus gallicus)*, пугача звичайного *(Bubo bubo)*. Сезоні міграції птахів також були об'єктами детального вивчення [2].

Наукові дослідження орнітофауни дендрарію Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка станом на 2024 р. спрямовані на вивчення гніздової фауни двох локацій – власне дендрарію та біблійного саду. На досліджуваній території виявлено 21 вид авіфауни, що належать до 17 родів, 11 родин, 4 рядів: *Passeriformes*, *Columbiformes*, *Piciformes*, *Falconiformes*. Деталізовано перелік екологічних особливостей, а саме: відносна чисельність видів, статус птахів за характером перебування, типом гніздування та типом живлення. Уточнено розподіл птахів за ландшафтно-генетичними фауністичними комплексами.

Чи не вперше авторами встановлено види, котрі для гніздування обрали досліджувану територію. Детально прописано паспорти виявлених гнізд, де вказано якому птахові належить гніздо, дату виявлення та місце розташування (назву дерева, на якій висоті від землі, місце розташовування у кроні), форма гнізда та матеріали з яких побудоване. Вивчена річна та сезонна динаміка чисельності птахів мешканців обох досліджуваних локацій. Встановлено природоохоронний статус виявлених видів в Україні та світі.

Важливим інформативним індексом, котрий характеризує подібність (відмінність) різноманіття досліджуваних біотопів є коефіцієнт подібності Соренсена (Sorensen), розрахований за формулою: ІПС = 2С / (А + В), де ІПС – індекс подібності (відмінності) Соренсена; С – кількість елементів, спільних для обох біотопів; А – загальна кількість елементів у першому біотопі; В – загальна кількість елементів у другому біотопі.

Встановлено, що авіфауна досліджуваних ділянок характеризуються видоспецифічним представленням гніздової орнітофауни (ІПС=0,4). Якщо на території дендрарію вдалося зафіксувати 45 екз. птахів, що належать до 9 видів, то фауну біблійного саду представляють 106 екз. птахів, що відносяться до

17 видів. Істотна відмінність простежується у класах домінування обох локацій. На території дендрарію (ІПС=0,4) домінують 2 види (*Corvus monedula; Columba palumbus*), а у біблійному саду – 3 (*Corvus monedula; Columba palumbus, Columba livia*). Більш широко представлені субдомінанти, зокрема, для дендрарію (ІПС=0,2) – 7 видів, тоді як для у біблійного саду – 14 видів. Подібне явище, очевидно, зумовлене зростанням антропогенного втручання по догляду за ділянкою біблійного саду у порівнянні із дендрарієм.

За час дослідження було встановлено домінування гніздових-пролітних, осілих та зимуючих видів. За типом живлення найбільша кількість видів належить до рослиноїдних, із зменшенням частки м'ясоїдних, комахоїдних та всеїдних видів і, поодинокі – фолівори на некрофаги. Серед екологічних груп ідентифіковані птахи – дендрофіли та мешканці культурних ландшафтів. Щодо типів гніздування домінують кроновики, багато видів оселяються на антропогенних спорудах, а також зафіксовані поодинокі трапляння наземних і дуплогніздових видів. Виявлені тенденції до інвазії вимагають подальших досліджень орнітофауни обох біотопів.

Список літератури

1. Кошелев В. О., Пахомов О. Є. Орнітокомплекси як структурний елемент біоценозів : структура, критерії, показники. *Екологічні науки*. 2020. № 1, (28). С.344–354.
2. Майхрук М. І. Деякі спостереження міграції птахів Тернопільщини. *Облік птахів: підходи, методики, результати* : збірн. наук. статей ІІ міжнародної науково-практичної конференції (Житомир, 26–30 квітня 2004 р.). Житомир, 2004. С. 154–157.
3. Майхрук М. І., Бокотей А. А. Птахи Тернопілля. Львів : Простір-М, 2019. 244 с.
4. Подобівський С. С., Котів А. В. Попередні дані про видовий склад та особливості біології розмноження синантропних птахів ряду Горобцеподібні (Passeriformes) м. Тернополя. *Біологічні системи.* Вип. 2. Т. 8. 2016. С. 246–251.

5. Талпош В. С. Орнітофауна міста Тернополя. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. Тернопіль : «Економічна думка», 1998. С. 216–219.

УДК:598.2

ВИДОВИЙ СКЛАД ОРНІТОФАУНИ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА ДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ «ЗАМГЛАЙ»

Федун О. М., Осьмачко О. М., Граб С. М.

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
E-mail: ficedula.f@gmail.com, osmachka.o@gmail.com

«Замглай» – ландшафтний заказник загально-державного значення в Україні, створений у 2000 р. Розташований у Ріпкинському районі Чернігівської області, неподалік від смт. Замглай та с. Ловинь. Це – комплекс боліт, заболочених лісів, лук, піщаних гряд та підвищень, а також обводнених кар'єрів – залишків діяльності Замглайського торфобрикетного заводу, площею 4 428 га [1].

Дослідження орнітофауни заказника проводили впродовж 2025-2026 років. Для обліку птахів використовували маршрутний метод з чіткими межами облікової смуги, з зупинками для визначення та фіксації видів [2]. На території колишніх торфокар'єрів обліки проводили на човні вздовж берегової лінії.

Загалом за період досліджень нами було зареєстровано 166 видів птахів, що становить 39,9% від загальної частки видів птахів фауни України, що відносяться до 44 родин – 73,3 % та об'єднані у 16 рядів – 76,1 %. До Червоної книги України відносяться 21 вид, що становить 21 % від загальної кількості рідкісних видів країни.

Найбільш численними рядами є Горобцеподібні (Passeriformes) – 75 видів, Сивкоподібні (Charadriiformes) – 22 види, Гусеподібні (Anseriformes) – 17 видів, Соколоподібні (Falconiformes) – 13 видів.

Гусеподібні (Anseriformes) включає в себе 17 видів, що об'єднані в одну родину Качкові (*Anatidae*): лебідь-шипун (*Cygnus olor*), крижень (*Anas platyrhynchos*), чирянка велика (*Anas querquedula*), чернь червоноголова (*Aythya ferina),* чернь чубата